

สังเคราะห์งานวิจัย

ฉบับที่ 3 ประจำเดือน มีนาคม 2566

อาจารย์ ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มีบทสังเคราะห์งานวิจัยที่น่าสนใจ มาฝากผู้อ่านทุกท่านฉบับนี้เป็นงานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของชุมชนการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา เพื่อการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นผลงานวิจัยของอาจารย์ ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์

และคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีงบประมาณ 2564

ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมีแนวคิดมาจาก คุณภาพชีวิตและสุขภาวะของชุมชนชายแดนนั้นมีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของจังหวัด ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางในการนำเสนอโยบายและชุดความรู้ในการพัฒนาชุมชน

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะดำเนินการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาในบริบทของตำบลคลองใหญ่ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาสุขภาวะของชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาในบริบทของตำบลคลองใหญ่ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของชุมชนการค้าชายแดนในบริบทของตำบลคลองใหญ่ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มตั้งแต่ กระบวนการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์กลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตของของชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ในมิติด้านความสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ พบว่าคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจ

ของตำบลคลองใหญ่ในปัจจุบันนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ระหว่างประเทศ กลไกราคาตลาด และสถานการณ์ระหว่างพรมแดน การศึกษาคุณภาพชีวิตด้านสังคมของชุมชน พบว่า ประชาชนอยู่ร่วมกันในลักษณะของเครือญาติที่ทุกคนรู้จักหมดในหมู่บ้าน ชาวบ้านในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน งานบุญประเพณีตามเทศกาลทางศาสนา และการแข่งกีฬาประจำตำบล อย่างไรก็ตาม หลังเปิดประตูการค้าชายแดนทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของคน

ต่างถิ่นได้แก่ แรงงานกัมพูชา นายทุนต่างพื้นที่ กลุ่มนักแสวงโชค และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ตำบลคลองใหญ่มีพื้นที่เป็นที่ราบสลับภูเขา ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตร ทำให้มีความจำเป็นในเรื่องของการใช้แหล่งน้ำในการเพาะปลูกทางการเกษตร นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของตลาดการค้าชายแดนยังมีผลต่อชุมชนเรื่องปัญหาการจราจร และปัญหาขยะในพื้นที่อีกด้วย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า สุขภาวะของชุมชนมี 4 ด้านได้แก่ สุขภาวะทางด้านร่างกาย พบว่าประชาชนในตำบลคลองใหญ่เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและมีจำนวนของผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อรังค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นชุมชนที่ทำเกษตรกรรม เป็นชุมชนที่มีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิตใจ มีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทางสังคม และมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทางด้านจิตวิญญาณ พบว่า สุขภาวะทางจิตวิญญาณของชุมชนนั้นมีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านตนเอง เป็นความสัมพันธ์ภายในกับตนเอง เน้นความหมาย เป้าหมาย และคุณค่าในชีวิตเป็นการ ตระหนักรู้เป็นแรงผลักดันหรือภาวะเหนือตนเองจิต วิญญาณของมนุษย์ในการค้นหาตัวตน และคุณค่าใน ตนเอง โดยจากการสัมภาษณ์ในประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยพบว่า ชาวบ้านในตำบลคลองใหญ่เป็นผู้ที่มีความเข้าใจความต้องการของตนเองอันได้แก่ การเข้าถึงความต้องการในอาชีพของตนเอง โดยจะพบว่า ระดับการศึกษาของคนในพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรี การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจึงเป็นสิ่งที่เยาวชนต้องการที่จะเข้ามาศึกษาเล่าเรียนเพื่อเป็นความรู้ แต่ไม่ได้เรียนเพื่อไปประกอบอาชีพ เพราะจะพบว่าลูกหลานโดยส่วนใหญ่ในตำบลคลองใหญ่จะกลับไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น ด้านบุคคลอื่น เป็นการแสดงออกถึงคุณภาพ และ ความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและวัฒนธรรม แสดงออกด้วยความ รัก ความไว้วางใจ การให้อภัย และความศรัทธา โดยจากการศึกษาพบว่า ประชาชนในตำบลคลองใหญ่ จะรู้จักกันค่อนข้างมาก และในพื้นที่ค่อนข้างมีความปลอดภัยสูงเนื่องจากมีระบบการรักษาความปลอดภัย การจัดระเบียบแรงงานข้ามชาติให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถึงแม้ว่าวิถีชีวิตของประชาชนที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ที่แต่ละคนทำงานอยู่ในสวนของตนเอง แต่เมื่อมีกิจกรรมงานสังคม หรือเรื่องที่ต้องขอความร่วมมือจากคนในพื้นที่ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เป็นต้น

ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่เหนือด้านกายภาพและชีวภาพ ใ้สู่การรับรู้ และตระหนักในความเป็นหนึ่งเดียวของ สิ่งแวดล้อม ในส่วนของ สุขภาวะด้านดังกล่าวพบว่าพื้นที่ในตำบลคลองใหญ่เป็นพื้นที่ เกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่สร้างที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของ ตนเองในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาศัยสภาพแวดล้อม เป็นสำคัญ และวิถีชีวิตที่ยังคงพอได้รับแหล่งอาหารตามธรรมชาติ ตามคลองต่างในพื้นที่ มีพื้นที่ในการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวบ้าง และในส่วนของสุขภาวะทางปัญญาในด้านสิ่งศรัทธาเบื้องต้น

ความสัมพันธ์ของตนเอง กับบางสิ่งหรือบางคนที่มีความนุชย์ จากการศึกษาพบว่า ด้วยสภาพสังคมของตำบลคลองใหญ่โดยส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่นับถือพุทธศาสนาตั้งนั้นจึงทำให้ ชาวบ้านในชุมชนเป็นพุทธศาสนิกชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ โดยทั่วไป เป็นต้น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของชุมชน การค้าขายแดนในบริบทของตำบลคลองใหญ่นั้น ได้แก่ การทบทวนความเป็นอยู่ของชุมชนในการดำเนิน ชีวิต เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคม การสร้างคุณภาพชีวิต และสุขภาวะที่ดีควรมีการวางแผนการมีส่วนร่วมและการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิ่งแวดล้อม อันจะก่อให้เกิดคุณภาพ ชีวิตที่ดีและสุขภาพที่ดี

ข้อมูลจาก

อาจารย์ ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์ หัวหน้าโครงการวิจัย

หมายเลขติดต่อ 089-127-9979

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรงค์ สรณะ / ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบลี (คณะวิจัย)

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นางศรีประไพ บุญวีรธรรม

กลุ่มทรัพย์สินมบูรณ์ออร์คิดส์ ชุมชนสะตอ

เบอร์ติดต่อ 089-585-1195